

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

OSZKTV 2010/2011

Irodalom – Magyar nyelv és helyesírás *Kijelölt témakörök*

I. (iskolai) forduló – 60 perces írásbeli

Téma

Téli ünnepek

- köznevek, tulajdonnevek helyesírásának szabályai;
- szófajok;
- egyszerű és összetett szavak, szókapcsolatok;
- az ünnepkörhöz kapcsolódó szavak, kifejezések, szimbólumok;
- fogalmazás.

Ajánlott irodalom

Téli asszonyi ünnepek

Amikor a mezőgazdasági munka befejeződött, az asszonyok munkaidejüknek jelentős részét fonással töltötték. November második felében kezdődött a fonás, és gyakran farsangig tartott. Tilos volt azonban fonni az egyházi és népi ünnepeken, jeles napokon, így Borbála, Luca napján, Karácsony két napján. A fonóban beszélgetés, énekszó, játék mellett jobban ment a munka, és ez volt a társas összejöveteleknek, a népköltészet megszólaltatásának, a népdaléneklésnek egyik fő alkalmak. A magyar szerelmi líra jelentős része is a fonókhöz kapcsolódott, a maskarázás, alakoskodás természetes "színpada" is a fonó volt.

November–december hónapban egy sor, női munkatílalommal kapcsolatos jeles napot is találunk, s ilyenkor szokták a lányok találgatni, ki lesz a férjük. András-napon a lányok böjtöltek, csak három szem búzát ettek, három csepp vizet ittak, s akkor megálmodták, hogy ki lesz a férjük. Hasonló jósló szokások fűződtek Katalin, Borbála és Luca napjához is.

Luca napja (december 13.)

A decemberi asszonyi ünnepek közül hazánkban legjelentősebb Luca napja. Lányoknak, asszonyoknak tilos ilyenkor dolgozniuk. Számos történet szól arról, hogyan büntette meg Luca azokat, akik szőni, fonni, varrni, mosni mertek az ő ünnepén. Luca büntetésből a fonó asszonyhoz hajítja az orsót, kóccá változtatja a fonalat, bevarrja a tyúkok tojókáját.

Luca napján alakoskodni is szoktak. A Luca-alakoskodó fehér leplet hord, arca elé vagy fejére szitát tesz. Ellenőrzi a fiatalokat, a lustákat megszégyeníti.

Luca napján kezdik készíteni a Luca székét, amelynek segítségével Karácsony böjtjén felismerik a boszorkányokat. Alig van olyan falu, ahol nem ismernék a Luca székéről szóló babonás történeteket. A lucaszéken készítője minden nap dolgozik valamit, úgy, hogy éppen Kará-

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

csony estéjére készüljön el. Akkor elmegy az éjféli misére, és ott megismeri a falu boszorkányait, mert ilyenkor szarvat hordanak. Utána azonban menekül haza, különben széttépnek a boszorkányok. Legjobb, ha mákot szór el az úton, mert a boszorkányok kötelesek a mákot felszedni, s így a történet hőse megmenekül a bosszújuktól.

Az ország nyugati részében Luca-nap hajnalán „kotyolni” járnak a kisfiúk. Szalmát vagy fadarabot visznek magukkal (legjobb, ha ezeket valahol elcsenik), s arra térdelve mondják el köszöntőjüket. Utána kukoricával vagy vízzel öntik le őket a háziak, ők pedig a szalmával, fával „megvarázsolják” a tyúkokat, hogy egész évben jól tojjanak. A köszöntőt mondó gyerekek ezután ajándékokat kapnak.

Akárcsak tavasszal, György napján, Lucakor is szabadon garázdálkodnak a gonoszok.

Karácsony (december 25-26.)

A karácsonyfa-állítás szokása a XIX. század negyvenes-ötvenes éveiben városon jelent meg először, Erdély néhány megyéjében még a háború alatt is újévkor, az "aranyos csikó" hozta a gyermekeknek az ajándékot.

A karácsonyi játékok legrégebbi rétegét hazánkban is a latin nyelvű liturgikus játékok képviselik, amelyek a XI. századtól kezdve az istentisztelet részét képezték. A XVII–XVIII. században főként iskolások és laikus vallásos társaságok előadásairól szólnak a tudósítások. A XIX. századtól a betlehemezés két fő formáját ismerjük: az élő szereplőkkel (pásztorjáték) és a bábokkal előadott (bábtáncoltató) karácsonyi játékot. A jó-rossz, szegény-gazdag ellentét igen egyszerű, szemléletes formában mutatkozik meg a játékokban. A tréfát a pásztorok szolgáltatják, akik félreértik az angyal latin szavát. Tudatlanok, de jószívűek, és csekély javaikból szívesen adakoznak. A betlehemezést szintúgy, mint másféle színjátékos szokásokat adománykérdő formulák zárják le.

A betlehemes játékok mellett ismerünk más, helyi elterjedésű paraszti misztériumokat és moralitásokat is. Ilyen volt pl. a Paradicsom-játék, amely Ádám-Éva napján a bűnbeesés történetét adta elő.

Főként katolikus vidékeken volt divat a karácsonyi asztal készítése (pl. Somogy megyében szénát borítottak az asztalra, és a sarkaira különböző tárgyakat: fésűt, kaszakövet, kést raktak, majd asztalkendővel letakarták).

Az ország sok részében karácsony böjtjén a csordás egy csomó vesszővel végigjárta azokat a házakat, ahol tehenet tartottak. A gazdaasszony annyi vesszőt húzott ki a csomóból, ahány tehen a háznál volt, és megcsapkodta a csordás lába szárát.

A regölés (december 26.)

A regölés a télközépi, karácsonyi, újévi köszöntés Európában ismert szokásának magyar változata. Ilyenkor a gyermekek, legények vagy felnőtt férfiak házról-házra menve bőséget, boldogságot kívánnak a következő évre. Nyelvészeink szerint a regölés név finnugor eredetű, és etimológiailag összefügghet a régi magyarok sámánjainak eksztázisba esésével is. A XVI–XVIII. században a vízkereszt utáni első hétfőt regelő hétfőnek nevezték. Heltai Gáspár a XVI. században a regelő hetet említi, mikor az emberek isznak, tobzódnak, s ez szerinte az ördög nagy ünnepe. Az utolsó két évszázadban a Dunántúlon és Erdélyben volt szokásos a regölés.

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

A Dunántúlon legények jártak láncos bottal és köcsögdudával felszerelve olyan házakhoz, ahol eladó lány volt, és elénekelték varázséneküket. Ennek egyik állandó motívuma a termékenységvarázslás: a gazdának és háza népének jó egészséget, vagyont kívántak. A második részben egy leányt regöltek össze egy legénnyel. E két állandó részt megelőzi a beköszöntő, melyben a regösök elmondják, hogy hosszú, fáradságos útról érkeztek. Néha megemlítik, hogy nem rablók, hanem István király szolgái. A bevezetőhöz tartozik a csodaszarvasról szóló részlet is.

A regölés első kutatója Sebestyén Gyula volt. Nem volt zeneértő - fonográffal vette fel az énekeket. Mások - főként Lajtha László - jegyezték le őket.

Hejgetés (dec. 31. – Moldvai csángók)

A hejgetés célja: az új esztendőben a gabona, a kenyér mágikus úton való biztosítása.

Résztvevői legények, akik elsősorban a lányos házakat keresik fel. A mondókat ostorok csatogása, harangszó, furulya, dob és a köcsögdudához hasonló „bika” hangja kísérte. A hejgetés a búza élettörténetét mondja el a mag elvetésétől a kenyér elkészültéig.

Névnapi köszöntés (december 26–27.)

December 26–27-én köszöntik a magyar falvakban az Istvánokat és a Jánosokat. Tekintettel arra, hogy e két férfinév igen népszerű hazánkban, az István- és János-napi köszöntés a karácsonyi ünnepi ciklus fontos része: baráti ünneplő alkalom, mikor az ismerősök meglátogatják egymást, és munkaszüneti nap lévén, a terített asztal mellett elszórakoznak.

Aprószentek napja (december 28.)

Sok helyen vesszőből font korbáccsal megcsapkodják a lányokat, hogy egészségesek, szépek legyenek.

A korbácsolás Győr-Sopron megyében a legényavatással kapcsolódik össze. A legények végiglátogatják a lányos házakat, és szép, régies dallamú ének kíséretében korbácsolják a háznépet. A lányok szalagot kötnek a korbácsra, az édesanyák pedig előre becsomagolt húsdarabokat adnak át a csoportnak. A legények ezután visszatérnek a kocsmába, s a szabadban felállított tűzhelyen megfőzik az összegyűjtött húst. Ezt fogyasztják el a közös vacsorán, ahol a legények avatása történik. Ezen az ünnepségen csak férfiak vehetnek részt.

Az avatás maga hosszú beszéd kíséretében történik, amely összekapcsolja a betlehemi gyermekgyilkosság történetét a legényavatás tényével. A beszéd végén a keresztapák leöntik a legényt egy pohár borral, utána kiadós ivás következik, majd az újdonsült legényeket elviszik látogatóba egy-egy lányos házhoz. A kislányok és az édesanyák elnéző mosollyal segítik át a kótyagos legényeket a nehéz viziten, s ezzel be is zárul életüknek ez az ünnepélyes fordulója.

Újév napja (január 1.)

A télközépre eső, karácsonyi, újévi évkezdés a napév szerinti időszámítással együtt honosodott meg Európában, s a római birodalomból sugárzott szét. Az egységes január elsejei évkezdést azonban sok nép csak az utolsó évszázadokban fogadta el, hazánkban is csak néhány évszázad óta kezdődik ezen a napon az év.

Feltételezhetjük, hogy a honfoglaló magyaroknál az évkezdés ősze vagy tavaszra eshetett. A nomadizáló pásztornépeknél a két időpont jelentőségét növelte a nyári legelőkre vonulás és az

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

őszi, téli legelőkre, szállásra való visszavonulás gyakorlata. Ennek a régi, tavaszi-őszi évfordulónak emléke az őszi és tavaszi pásztorünnepekben maradt fenn, ezek azonban egy évezred alatt más jelleget öltöttek, "európai" ünnepekké váltak.

Az évkezdő újévi szokások főként abból a hitből nőttek ki, hogy a kezdő periódusokban végzett cselekmények analógiás úton maguk után vonják e cselekmények későbbi megismétlődését, ezért az emberek, hogy az egész évi jó szerencsét biztosítsák, igyekeztek csupa kellemes dolgot cselekedni. Közismert szokás az is, hogy az óévtől hatalmas láрма, zaj, kolompolás közepette búcsúznak el. E zajkeltés ősi oka sokféle lehetett: a gonosz hatalmak, az óév kiűzése, vagy csak az általános ünnepi féktelenség.

A jósló szokások közé tartozik:

- a hagymakalendárium készítés (12 gerezd fokhagymába sót tesznek; amelyik gerezd reggelre nedves lesz, az annak megfelelő hónapban sok eső vagy hó fog esni),
- a szilveszteri ólomöntés (a frissen öntött ólom formájából jósolnak),
- a gombócfőzés (a lányok papírszeletekre férfineveket írnak, ezeket gombócokba dugva vízbe dobják; amelyiket először dobja fel a víz, az lesz a leány jövőendő férjének a neve).

Gárdonyi Géza: Roráte

Még sötét van, mikor már harangoznak a rorátéra. Hideg decemberi sötétség ez, csak alig átetsző. Férfiak, asszonyok fekete árnyékokként mozognak benne a templom felé. Az ablakom előtt egy-két kisebb árnyék válik el tőlük. A kis árnyékok betérnek az iskolába. Kisködmének, nagycsizmák. Az arcát egyiknek se látom; de már az alakjáról, mozdulatairól megismerem valamennyit. Mindenik hoz a hóna alatt egy darab fát. Ledobják azt a kályhazugba. A kályha előtt Istenes Imre térdel. Tele képpel fújja a tüzet. A tűz pirosodó fényt áraszt az arcára.

- Ég már – mondja, becsukva a kályhaajtót.

Ég, de még nincs meleg. A kályha úgy mormol, mint a fonómacska. A kisködmének, nagycsizmák türelmesen állanak a kályha körül, és hallgatva hallgatják a mormolást.

- Ki hoz gyertyát? -kérdi egy halk és vékonyka hang a sötétben.
- Gál Józsi – felel egy másik.
- De soká jön!

Nem jön soká. A pitvarban mankókoppanások. Ő az.

- Hoztál? – kérdi egyszerre három hang is a sötétben.
- Hoztam. – feleli az érkezett hangja – kinél van masina?

Masina minden gyereknél van télen-nyáron. Az egyujjnyi kis gyertyamaradék meggyújtódik, és a kályha vállára tevődik. Az iskolát gyöngye világosság árasztja el. Az előbbi sötétség helyén látszik most a vén zöldmázás kályha, körülötte a piros képű, kisködmének, nagycsizmák gyerekek, akiknek árnyéka óriásokként mozog a falakon. A sarokban a számológéptábla, mintha még aludna. A földgömb, mint valami görögdinnye áll az asztalon. A gyerekek rá-rátapogatnak a kályhára.

- Már melegszik!

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

Egy vizes fadarab fölsziszereg a parázson, aztán a kályha buzgó mormolással dolgozik tovább. Futva jön most egy tatársüvegű kisgyerek.

- Új tollam van! – kiáltja még a küszöbön.

A Gönczöl gyerek az. Lecsapja a süvegét a padra, és a tarisznya mélyéből egy fényes tollacskát kapar elő. A toll csakugyan új. Valamennyi gyerek mind összedugja fölötte a fejét. A toll úgy csillog a Marci tenyerében, mintha arany volna. Csodás szép. Rézkezet ábrázol. A rézkéz hosszúkás éket tart.

- Nézd meg, jó-e? – mondja Istenesnek.

Istenes Imre műértő komolysággal veszi kezébe a tollat. Hozzáérinti a gyertya mellett a körméhez és kijelenti:

- Jó.

Marcinak már akkor a markában van a tollszár is. Beilleszti a tollat és szétteríti az irkáját. A tollpróba általános érdeklődés mellett történik meg. A cigány Laci tartja hozzá a gyertyát, a szöszke Burucz Bandi meg a madzagra kötött kalamárist. Egy malac – amit a Marci gyorsan felnyal –, aztán az írás egy takaros G betűvel megkezdődik. De íme beharangoznak. Burucz Bandi egyszerre bedugja a tintásüveget. Rendre sorakoznak s megindulnak a templomba.

A templom tele van már subával meg kacabájjal. A padokon fekete báránybőr süvegek meg testes Rózsás-kertek és Lelkifegyvertárak fekszenek. Az oltáron minden gyertya ég, s a viaszillat belévegyül a be-beáramló téli levegő ködös ízébe. Imitt-amott beleköhög az ájtatos csöndbe egy-egy öregasszony vagy vékonyabb köhögéssel egy-egy iskolás gyerek. Ím azonban ott áll már a nagy miséskönyvvvel a piros inges ministráns gyerek a sekrestyeajtóban. Vissza-visszapillant, hogy indul-e már a plébános úr? Egyszer csak megrándítja a csengettyűt, és előrelépdél nagy méltóságosan a könyvvvel a pap előtt.

Az orgona mély bűgással ered szólásnak. Hangjától remeg a fal is. A pap violaszínű miseruhában áll az oltár előtt. Leteszi a kelyhet, aztán lemegy az első lépcsőre, hogy elmondja a gyerekekkel Dávid királynak azt a zsoltárát, amelyben az az oltárhoz visszatér. Akkor meglágyul az orgona hangja. A sok száz esztendő's adventi ének megzendül a templomban:

Oh, fényességes szép hajnal!

Kit így köszöntött az angyal.

Üdvözlégy teljes malasztal!

Végigreszket idegeimen az a mennyei szent érzés, mely gyermekkoromban áthatott, mikor az első hajnali misén ezt az éneket hallottam. De micsoda erőtlen erő az emlékezet, hogy egy éneket se lehet vele leírni. A hangokra nincs szavunk, mert az ének hangjai egy alaktalan álmovilágból valók. A szöveget, amely egy angyal földi látogatásáról szól, az ének a képzeletünk egy olyan birodalmába emeli, amelybe csak a szívnek szárnyozott sejtelmeivel juthat el az ember. A második ének szintén ősrégi magyar ének. Megvan a Náray-féle énekeskönyvben is, amit még a Rákóczi-kor előtt nyomtattak. De nem tudjuk ezt mink és nem törődnek ezzel a gyerekeink. Éneklük és elringatóznak magasztos szépségű képeiken:

Oh, nemes ékes lilium,

Szép és gyönyörű rózsza, Mária!

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

Ki szent malasztal,
Mint gyöngy-harmattal
Neveltettél, óh, Mária!

Ezt az éneket nem csinálhatta latin nyelven beszélő klastromi barát. Egy magyar poéta csinálta, aki a názáreti istenszerette szüzet a maga képzeletében olyanná formálta, mint amilyen leányok a Tisza-Duna partján teremnek: rózsák, liliomok. Varga Ádám kinyújtott nyakkal fújja mellettem énekét. A gyerekek is odalenn buzgón énekelnek. A szentek a falon komoly figyelemmel hallgatnak. Bibliai áhítat van az egész templomban.

Mert hát szép is volt az, amikor az Úr elküldötte az ő követét a fényes magasságból a názáreti szegény zsidó lányhoz, akinek a neve Mária vala, szép és gyönyörű rózsza, Mária.

Petőfi Sándor: Téli világ

Megölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt.
Fuj a szél, táncol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A napszámos, napszámosné
Tuskót fűrészrel és hasít;
Daróc pólyában gyermekök
A szélvésszel versenyt visít.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Jár nagy léptekkel föl s alá
A katona az őrhelyen,
És számlálgatja lépteit;
Kínjában mást mit is tegyen?
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A hosszulábu drótostót
Kopott gubáját cepeli;
Az orra érett paprika,
S hidegtől folynak könnyei.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Barangol a vándorszínész
Egy falutól a másikig;
Meleg ruhája nincs ugyan,
De mindazáltal éhezik.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

Hát a cigány?... vacog foga
A rongyos sátorok alatt;
Kopogtat a szél és bemegy,
Bár a cigány nem szól: szabad!
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Megölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt.
Fuj a szél, táncol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

(Pest, 1845. február.)

II. (regionális) forduló – 90 perces írásbeli

Téma

Újévi köszöntő, farsang régen és ma

- A magánéleti, közéleti, tudományos és szépirodalmi stílus jellemzői
- Nyelvtan, helyesírás, szókincs
- A kommunikáció forradalmi (áttekintés)

Ajánlott irodalom

- Kányádi Sándor: Csendes pohárköszöntő újév reggelén
- Radnóti Miklós: Január
- Radnóti Miklós: Február
- Tóth Árpád: FEBRUÁRIUS
- Életben maradt farsang
(<http://www.unnep.eu/nepi-unnepek/farsang.html>)
- Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya (rövidített változat)
<http://k-o-r.gportal.hu/gindex.php?pg=22210895>

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

III. (országos döntő) forduló – 60 perces írásbeli és 10-15 perces szóbeli

Téma

- Tavaszi ünnepi hangulat – Húsvét, Anyák napja
- A szépirodalmi műfajok jellemzői
- Stíluskülönbségek (magánéleti, szépirodalmi, hivatali)
- Nyelvtan, helyesírás, szókincs
- A kommunikáció csatornái

Ajánlott művek

- Csíky Gergely: A nagymama
 - összefoglalás lentebb;
 - az interneten megnézhető:
http://videotar.mtv.hu/Cimkek/a/3/a_nagymama.aspx
- Móricz Zsigmond: Hímes tojások (novella)
- Radnóti Miklós: Ikek hava (részlet)
- Zágón István: Az anya meg a szülő (részlet)
- Húsvéti szokások Magyarországon
 - <http://bonair.hu/index.php?keret=cikk&id=65&PHPSESSID=f658321a660d0>
- Locsolóversek

Szöveggyűjtemény:

A Nagymamára mindig lehet számítani...

Csiky Gergely (1842–1891) a Nemzeti Színház egyik legtöbbet játszott írója, színes egyénisége a múlt század vége drámairodalmának. Eredeti végzettsége szerint pap, tanár és egyházjogász. Szíve azonban fiatal korától a színházhoz, irodalomhoz húzta.

Egy párizsi tanulmányútja során megismerkedik az ún. társalgási drámával, amit hazatérte után a magyar színpadon ő alkalmaz először. A társalgási dráma a realizmus felé fordul, tárgyát a korabeli társadalom életéből meríti, a polgári erkölcsöt védelmezi, a társadalom aktuális kérdéseivel foglalkozik. Csiky Gergely 1881-ben szakít papi hivatásával, megnősül, a Nemzeti Színház dramaturgja lesz haláláig.

Hatalmas munkabírással ontja színdarabjait, fordítja a külföldi szerzők műveit. A Nemzeti Színházban legtöbbször színpadra került vígjátéka

A NAGYMAMA. Méltán volt nagy siker már az első bemutatóján is a finom humorban, fordulatokban és érzelemben gazdag mű, s ezért hat máig is a közönségre. A fiatalember, aki franciatanárnak jelentkezik a leánynevelő intézetbe, szerény viselkedésével és helyes pedagógiai elveivel elnyeri az intézet nevelőinek bizalmát. Csak Tódorka Szilárd tanár úr tudja, hogy ez a fiatalember... „báránybőrbe bújt farkas”, s nem más, mint az ifjú Szerémi gróf, aki az egyik növendék, Márta kisasszony miatt vállalkozott erre a kalandra. Tódorka Szilárd, a régi

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

nevelője, ajánlotta be az intézetbe, mert nem tud semmit megtagadni volt tanítványától. Most azonban elhatározza, hogy mindent bevall Szerémi grófnénak, a fiatalember nagymamájának.

A Nagymama meglátogatja az intézetet, hogy megismerhesse az új „franciatanárt”. Négy-szemközt kivallatja unokáját, hogy ki miatt „tanárkodik” itt. A Nagymama segíteni akarja a szerelmeseket, mert visszagondol saját szomorú történetére. Őt elválasztották szerelmesétől és boldogtalan volt egész életében.

De vajon sikerül-e a Nagymamának, hogy a fiatalok egymáséi legyenek, ki tudja-e bogozni a múltbéli igen összekuszált családi bonyodalmakat, ki-kire talál rá, s kivel lesz boldog: erről mesél a darab.

Radnóti Miklós: Ikrek hava (részlet)

„– Hogy halt meg anya? – kérdeztem három év múlva egy alkonyatkor a nénit.

– Tanulj és ne kérdezz butaságokat! Meghalt!

– Hogy halt meg? Miért halt meg? – a hangom megijeszthette, mert felém fordult és összekulcsolta a kezét.

– A szíve nem bírta, ikerszülés volt.

– Ikerszülés volt? – mondtam ámulva utána.

– Mi mindent rejtegetnek ezek még! – csikordítottam össze a fogam, s a kezem ökölbeszadt...

Micsoda család! Minden másképpen van, mint másoknál, rendes embereknel!

– Hol az ikertestvérem? – támadtam a néniire gyanakodva.

– Meghalt, gyöngé volt, egy-két percig élt csak. Az is fiú volt.

– És?

– Mit és?

– És... és anya azért halt meg, mert ikergyerekei lettek?

– Azért – törölt ki gyorsan egy könnyet a szeméből a néni –, de ezen már úgysem lehet segíteni, ne kérdezz, és különben sem való ilyesmiről beszélgetni. Szégyelld magad!

– Dehogynem való! – dühöngtem. – És apa?

– Hát nem hagysz békén? Apád nem volt Pesten, egy órával később érkezett meg. Tanulj és hagyj békén!

Egy nagy lélegzettel visszanyeltem torkomból a szívemet.

– Huszonnyolc éves volt akkor szegény Ilona – sírt hirtelen a néni és kiment a konyhába.

Rányitottam, de visszanyomta az ajtót és megfordította a kulcsot a zárban a konyha felől. – Tanulj és hagyj békén – kiabálta nedves hangon.

– Én a falhoz vágtam volna apa helyébe azt a kölyköt, tudja? – ordítottam az ajtón át.

– Bolond vagy? Milyen kölyköt? – nyílt ki hirtelen az ajtó.

– Engem – sziszegtem összeszorított szájjal –, mindenki meghalt neki, csak én maradtam! És most azt se lehet tudni, hogy én haltam-e meg, vagy a testvérem. Ha ikergyerekek vannak, honnan lehet azt tudni?!

– Megbolondultál? – akadtak el a néni könnyei. – Gyere, elmegyünk a moziba!

– Nem megyek a moziba! – tomboltam –, nem kellett volna engedni, hogy gyerekei legyenek anyának, ki volt az a hülye orvos, aki hagyta? Majd megölöm! – rúgtam bele a dívány sarkába s az utcára rohantam.

S akkor elkezdődött valami, amiről csak verset lehet írni.”

www.suliszerviz.com

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

Zágon István: Az anya meg a szülő

Ez a két fogalom alapján véve ugyanazt jelenti, de azért mégsem ugyanaz. ...

A szülő hivatalos kifejezés, az anya magánjellegű.

A szülő minden, ami értelmet jelent, erőt és kötelességet, az anya pedig minden, ami érzelem, áldozat és a leggyönyörűbb gyöngédség a világon.

Az anya, meg a szülő egy ember. De ennek az egy embernek egészen más tulajdonságai nyilvánulnak meg az anyában, mint a szülőben.

Aki a harmadik szobából csukott ajtón át is meghallja, hogy hathetes kislánya sír, az, az anya.

Aki szeretne berohanni hozzá és egy kis jó, langyos tejecskével elcsitítani azt a kis ártatlant, még az is az anya.

Aki be is rohan hozzá, megnézi, kibontja, tisztába teszi, de soron kívül egyetlen korty anyatejet sem juttat neki, hanem szigorúan alkalmazkodik az orvosilag előírt étrendhez, az már a szülő.

Akinek majd a szíve szakad ki, amikor a gyermeknek fogzási fájdalmai vannak, az, az anya, de aki csukamájolajat ad neki, hogy minél előbb nőjön ki a foga, az már a szülő. Általában aki képes arra, hogy saját önszült gyermekének beadja a csukamájolajat, azt a csúszós, szörnyű, kibírhatatlan ízű kotyvalékot, az nem is lehet anya. Az csak szülő lehet.

De aki közben azt hajtogatja; jaj de jó, de finom, a mama is ezt eszi, és hősies elszántsággal a szívében, de háborgó indulatokkal a gyomrában maga is megkóstolja azt a szörnyű kotyvalékot, az már megint az anya.

Aki büszke arra, hogy az ő kisfia már olyan nagy, hogy az első osztályba iratkozik, az a szülő. De aki az iskola megnyitásának napján sírva kíséri a gyereket abba a tiszteletre méltó épületbe, és amikor beengedi a többi gyerek közé, akkor úgy érzi, hogy a fia Dániel, aki most lép be az oroszlanbarlangba, az már megint az anya.

Aki nappal megbünteti a gyermeket, mert elszaggatta a nadrágját, az a szülő, de aki azt a kish nadrágot éjjel könnyes mosollyal foltozza meg az, az anya.

Aki azt mondja: haszontalan kölyök, már megint nem tanulsz, az a szülő, de aki fűnek-fának keservesen panaszkodik, hogy annak a szegény gyereknek már megint mennyit kell tanulnia, az, az anya.

Aki a kamasz fiát tánciskolába viszi, az a szülő. Aki büszkén figyeli, hogy az a haszontalan kölyök milyen ügyesen teszi a szépet annak a copfos kislánynak, az még mindig a szülő.

De aki ugyanakkor nagyokat nyel, mert úgy érzi, hogy most kezdik tőle elszakítani lelkétől lelkezett magzatát és szeretné a fia táncpartnerét, azt a kis kacér, szőke démont megpofozni, az már megint az anya.

És mégis az anyából lesz a jó anyós, a szülőből pedig a rossz. Amely anyósi állapot tart mindaddig, míg meg nem születik az első unoka. És akkor valami egész váratlan és csodálatos dolog történik, eltűnik a szülő, eltűnik az anya, mondjuk inkább a kettő összeolvad és nagymama lesz belőle

SULISZERVIZ Pedagógiai Intézet

OM azonosító: 200318

4024 Debrecen, Kossuth u. 42.

☎/fax: (52) 534-490, ☎: (52) 534-491

e-mail: suliszerviz@suliszerviz.com

www.suliszerviz.com

Fenntartó: Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft. Cg. 09-09-009693

De ez a nagymama nem hasonlít sem az anyára, sem a szülőre, annyira nem, hogy hadilábon áll mindkettővel, a szülőt ridegnek, az anyát túlzottnak tartja, és csak egyvalakivel azonosítja magát teljesen és százszázalékosan, a gyerekekkel. Mintha soha nem lett volna szülő, mintha soha nem lett volna anya.

Mintha így született volna ötvenegynéhány éves korában egyenesen nagymamának.